
PRAGA'N

Komunismoak, Europa'ko sortaldean, 1989'gn. urtearen azken aldera artu zuan azken atsa. Illabete batzuek geroago, 1990'gn. urtearen uztail-dagonilla artean, bi bat egun igaro nituan bertakoek idazten duten Praha'n (H izkia euskal G bezala irakurten dute).

Garai artan Txekoslovaki zan aberria, ta Praga zan bertako uriburu. Viena'n ikastaro batean ezagutu nuan Brasil'dar lagun bat eta biok abiatu giñan Austria'tik.

Berebiltzarrez (autobusez) araatu giñan. Bidean atsedentxo egin genduan, eta piparrrik balio ez zuten saltxitxak eta naranja-ura artu genituan. Naranja-urak, naranja-ura baño, ura soillik zirudian. Ez ziran ez aiek, Austri'ko saltxitxak bezelakoak, alajaungoikoa...!

Akeita ere, turkiarra esaten dioten oietakoa, ez zan oso goxoa; auts moduko kondar batzuek zituan.

Berebiltzarrean, Brasil'dar senar-emazte batzuekin mintzatu giñan, jator giroan. Euskalduna nintzala esan niotenean, euskerak beren belarrietara errusiera ematen zuala erantzun zidaten.

Bazirudian Txekoslovaki'ko basarri-lurak eta baratzak zabarkeriz zetzatela...

* * *

Iritxi giñan Praga'ko berebiltzar-geltokira.

Txango-landolara joateko taksia artu nai gendularik, taksi eramalle guztiek esan ziguten orduantxe zutela atsedentxolarte goxoa.

Gizon gazte batek eramango ginduzala esan zigun, ori berez legez kanpokoa izan ba'zitekean ere. Bere anai gazteena pozez txorutzen zegoan. Joan nai genduan tokira iritxi ta zenbat ordaindu bear genion galdetzerakoan, nai genduana eman genezaiola erantzun zigun, apal-apalik; barru-oneko gaztea izaki, nunbait.

Viena'tik bagenekian, txango-landola batean etxea alogeratzen zuten Praga'tarrak bazirala. Gizon batekin itzein genduan, eta eskeñi zigun salneurria egokia iruditu zitzaigun. Naikoa etxe aundia zan, eta uri-gunetik urbil zan. Ituna egin genduan, beraz. Eguraldia naiko ona zan, eguzkitsua zala derizkiot.

Etxea alogeran utzi zigun gazteak ingelesez adierazi zigunez, politika-egoeran obetzen asia zan, baño ekonomiak artean komunista izaten jarraitzen zuan, egun aietan bein baño geiagotan oartu giñanez.

Etxea garbia zan, ataria autsez betea ageri ba'zan ere.

Uria pollit-pollita ageri zan, goibel eta itun antzean, baño... larrosa ximela bai'litzan...

Wenzeslao'ren Enparantza zan Praga'ko erdigunea. An Jan Palach'en illobia datza, sobietarrak eta Varsovi'ko Itunaren barreneko gudarosteak sartu ziralarik, bere burua erre zuan gazte txekoa.

Nik an rosi nuan Praga'ri buruzko idaztitxo batean ordea, sobietarrak eta senide sozialistak sartzearekin batera Txekoslovaki'ren oñazea bukatu zala diote. Nabarmena da, batzuek errusieraz jakin arren, izkuntza ori ez dutela erabili nai izaten. Alemanez edo ingelesez mintzatzen dira.

* * *

Moda kontuetan gazte asko 60'gn. urte-zaleak ageri ziran, eta nun-nai ikusten genituan mutil ille-luzeak, bakero petatxoak soñean. Ez ziran ala ere guk izan genezazken Levi'sak bezelakoak.... Neska askok orratik gona jazten zuten.

Uriko baztar guzietan pake goxo-lasaia nabari genduan.

Akeitetxe batean Gulasch zuku bana jan genduan, eta ez nolanaikoa gañera. Berez Hungria'koa da zuku ori; beike eta txalki ta espezia batzuekin egiten dan giso edo erregosi moduko bat da.

Oraindik Praga'n ikusi nituan arpegietaz oroitzen naiz, orokorrean.

Idazti-saletxe batean ere izan giñan; antxe erosi nuan idaztiño bat Praga uriataz, argazki asko dakarzkina, guziz pollita. Saltzalleak alemanez bazekian eta adeitsu ezagutzen zan. Uri astako jendeak paketsua ematen zuan.

Txaide edo kale luze batean, komunismoa gogorazten zuan zenbait postal ta oroigarri erosi gendun.

Arratsalde batean, Austri'n ezagutu genduan Nipon'dar batekin, Heizo'rekin, alkar artu bear genduan. Ango garagar-ardoa txastatu nai bai, baño ainbat ardan-gela ta ostatutan garagar-ardorik ez zutela esan ziguten, eta ardoa besterik ez zutela...

– Orixe da komunismoa- esan zuan Heizo'k.

– Ori ez da komunismoa, ori estupidismoa da– Norberto'k erantzun. Gure artean ez zan asarrerik orratik.

Azkenean arrotz-etxe edo otel batera joan giñan, aparitara. Guinness bat edan nuala gogoan det. Itxurak diranez, arazoak zituzten orduan garagar-ardo orniketarekin.

Amaika ikusteko jaiok gaude...!

Txolarte goxo ta atsegiña igaro genduan irurok. Uritik egurastu giñan. Lurpeko bultziz ere ibilli giñan, eta Praga'n ere baziran erdigunea bezin ederrak ez ziran auzuneak, danak etxe itun berdiñak, karebeltza edo zementuja karebeltzaren gañean...

Ikus-etxe edo museo batean ere izan giñan. Praga ta Txekoslovaki'ren edesti, lutelesti, ertu etabarren gauzak ziran erakus-gai.... Bazuan bererik, bai, ikustetxe arrek...

* * *

Praga'n judutarrek ere badute beren illerria.

Praga'ren erdigunea margo polit bixidun etxe zaarrez josita zegoan, eta dana zan an pake ta goxotasun.

Urte batzuek beranduago, eslovakiar neska batek esan zidan Praga amerikartzen ari zala ta lengo xarma ura galtzen ari zala, nun-nai salgaiak erosteko iragarkiak ageri zirala ta uriak leen zuan itxuraren iragan-miña ta utsunea zitula... Antzekoa esa zidan Poloni'tar batek Varsovi'taz.

Wenzeslao Enparantzatik ara-oneraka genbiltzan.

Akeitetxe itun batean ere sartu giñan, eta ardan-gela batean txekoslovakiarrak garagar-ardoa erosteko errezkada egiten ikusi genituan.

Beste akeitetxe batean apaldu genduan, baño an maiean ezezagunekin exertzea ez da arritzekoa. Txolarte goxo igaro genduan, ba.

Toki ikusgarria, bai, Praga... amets-kabi lilluragarri...!

Etxaburua'tar Asier